

[K] **VOLKSKUNDE VOOR DE EENENTWINTIGSTE
EEUW. HET HUIS VAN ALIJN IN GENT**

Op een steenworp afstand van het Gravensteen gaat achter een pittoreske gevel aan de Kraanlei een van Gents mooiste musea schuil: het Huis van Alijn. Het museum brengt het verhaal van het leven van alledag in Vlaanderen in de twintigste eeuw. De geschiedenis van de gebouwen zelf grijpt nog verder terug in het verleden. Boven de ingangspoort vermeldt een inscriptie de oorsprong: "Kindren Halyns Hospital anno 1363". Het werd gebouwd als teken van verzoening tussen de Gentse patriciërsfamilies Rijm en Alijn, die na een jarenlange vete de strijdbijl begroeven.

In de loop van de eeuwen werden de gebouwen meermaals opgeknapt en uitgebreid. Eind negentiende eeuw kocht een industrieel het complex op om er arbeidersgezinnen te huisvesten. Pas in 1941 ging het over in handen van het Gentse stadsbestuur, dat het in 1943 als beschermd monument liet registreren. Na grondige verbouwingen bood het vanaf 1962 onderdak aan het Museum voor Volkskunde. Tot het einde van de twintigste eeuw had dit museum de bedoeling een beeld te schetsen van Gent rond 1900. Eind jaren negentig nam Sylvie Dhaene de fakkel als directeur over van André Van Hove. In 2000 kreeg

Het Huis van Alijn met de Alijnmobiel.

Woonkamer rond 1900.

het museum de huidige naam, waarmee het opnieuw aansluiting zocht bij de oorsprong van de locatie. Met die naamsverandering ging ook een nieuwe wind door de museumkamers waaien. Het Huis van Alijn zou het volkskundige erfgoed voortaan benaderen vanuit een eenentwintigste-eeuwse visie. Dat betekende onder meer een schaalvergroting en een gemoderniseerde werking. Vandaag de dag is het museum een toonaangevende speler in de Vlaamse erfgoedsector, maar verloochent het zijn Gentse wortels niet.

Sylvie Dhaene maakte de evolutie van de laatste tien jaar van nabij mee. Toen ze haar taak als directeur opnam, maakte het museum een doodse indruk. Door een gebrek aan middelen en mensen was het blijven steken in een ouderwets concept over volkskunde. Dat dicteerde onder meer dat de collectie in haar totaliteit gepresenteerd hoorde te worden. Glazen vitrinekasten hielden de bezoeker op veilige afstand. Die kwam toen slechts mondjesmaat: het museum trok vooral mensen aan die zelf al een grote volks- en heemkundige interesse hadden. Ook schoolgroepen kwamen langs om een nostalgische

blik op *de tijd van toen* te werpen. Met een budget van amper 150.000 euro waren naast de directeur slechts een secretariaatsmedewerker, een arbeider en een beperkt aantal suppoosten in dienst. Een computer was nergens te bespeuren.

Dhaene bleef niet bij de pakken neerzitten. Onder het motto “creatief in armoede” transformeerden zij en haar team het museum stukje bij beetje. Wat de renovatie van de gebouwen betreft, mag dit letterlijk genomen worden. Het Huis van Alijn had van oorsprong een lokaal karakter, waardoor het enkel op subsidies van de stad kon rekenen. Uit praktische overwegingen was het noodzakelijk erkenning te verkrijgen bij een hogere instantie. Al in 2001 lukte dat bij het regionale niveau. De kroon op het werk was de landelijke erkenning in 2009. Maar die schaalvergroting diende nog een ander doel. Voor volkskundige musea was het vechten om te overleven. Dat kon alleen door de inhoud en de missie anders in te vullen. Ook de Gentse context met het MIAT (Museum voor Industriële Archeologie en Textiel) en de komst van het STAM (Stadsmuseum, zie *Ons Erfdeel* 2011/2) maakte het noodzakelijk een

Woonkamer uit de jaren vijftig.

eigen identiteit uit te bouwen. De inhoudelijke focus werd verbreed van “Gent rond 1900” naar “Vlaanderen in de twintigste eeuw”. Dat betekent dat ook de naoorlogse periode een plaats kreeg in het museum. Dat bestaat tegenwoordig uit twee delen: in een eerste vleugel komt nog steeds het leven van alledag aan bod zoals het rond 1900 bestond. De collectie is er opgebouwd rond de thema’s “van geboorte tot dood”, “arbeid” en “vrije tijd” met een vierde thema “geloof” als onvermijdelijke rode draad. De geest van continuïteit die hier heerst, staat in schril contrast met de tweede vleugel, die de snel evoluerende consumptie maatschappij van na de Tweede Wereldoorlog behandelt.

Ook de maatschappelijke opdracht van het museum is veranderd. Het wil geen eiland in de stad zijn. De samenwerking met het publiek staat centraal, zodat het huis een plek van, voor en door de mensen wordt. Het is hun inbreng die de collectie vormgeeft. De Gentse Feesten luiden jaarlijks het startsein voor de zomertentoonstelling. Daarmee volgt het museum een ander programmeringsritme dan de rest van de cultuursector, die vaak pas in

september van wal steekt. Tijdens de Feesten organiseert het huis elke dag activiteiten in de binnentuin waaraan iedereen vrij kan deelnemen. De toegang tot de collectie is de volle tien dagen gratis. Het *Huis van Alijn* streeft naar ontgrenzing en multidisciplinariteit. Het wil een platform bieden waar ook andere kunsten welkom zijn. Zo bracht een samenwerking met het S.M.A.K. (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst) enkele jaren geleden hedendaagse kunst binnen in de collectie. Op buurtfeesten komt het museum langs met een authentiek Volkswagenbusje (de Alijnmobiel). Ook rusthuizen krijgen een bezoekje. De verhalen en herinneringen van bejaarden worden zorgvuldig als immaterieel erfgoed bewaard. Op die manier vormt het museum een schakel in het buurt- en stadsleven.

Het succes van de vernieuwde aanpak mag enerzijds blijken uit het feit dat de bezoekersaantallen sinds 2000 exponentieel stegen en anderzijds uit de verschillende prijzen die het huis de laatste jaren won (zoals de Erfgoedprijs in 2002). Opmerkelijk is ook dat het nog altijd als zelfstandige instelling

bestaat. Het volkskundig museum van Antwerpen is inmiddels opgegaan in het MAS (Museum aan de Stroom, zie *Ons Erfdeel* 2011/2). Ook in Brugge is het geïntegreerd in de Musea Brugge. Dat maakt het Huis van Alijn naast Bokrijk het enige volkskundige museum op het Vlaamse niveau. Daarom vervult het een rol als kennis- en expertisecentrum voor de andere spelers in het veld. Die kunnen een beroep doen op een unieke verzameling amateurfilmmpjes en een digitaal fotoalbum over het dagelijkse leven. Dat kwam tot stand dankzij een actief audiovisueel verzamelbeleid. In de toekomst wil het huis volop de kaart trekken van de internationalisering met samenwerkingsverbanden overal in Europa. Een voorsmaakje was onlangs te vinden in Het Grote Avontuur in Amsterdam, met het initiatief “Alijn Pop-Up”. Naar analogie met andere *pop-up* winkels richtte het museum gedurende enkele maanden een hele verdieping van deze winkel in tot een mini-Huis van Alijn.

ALEXANDER VERSTRAETE

www.hethuisvanalijn.be
